

Naemhtie Svierjem stuvrieh

Reerenasse jih Reerenassenbarkoesijie	3
Staaten ávtoke jih staateraeriejh	3
Naemhtie reerenasse barka	3
Naemhtie Reerenassekanslije barka	4
Reerenassekanslijen barkoeh	4
Byjjesfaamoeh	6
Beetnevierhtieh prossese	7
Laaketsegkieprossese	7
Svienske ektievoetehammoeh	9
Deemokratijen loeves veeljemem öörnegen mietie	9
Dan svienske byjjesfaamoehammoeh- golme daltes utnieh	9
Sveerjen maadtoelaakh	10
Åålmegi reaktah	10
Seamma vierhtegh	11
Åålmegiprinsipe	11
Saejjasadtjh	12
Staatem giehtjehtidh	12
Sveerje eatnemisnie	14
Sveerje jih EU	14
Sveerje jih FN	14
Noerhtilaantie ektiedimmiebarkoeh	15
Gaskese	17

Reerenasse jih Reerenassenbarkoesijjie

Staaten åvtoke jih staateraeriejh

Firhten veeljemen männgan dellie rijhkebiejjien håalijesålma raeriem dan orre staateåvtekasse vaadta. Rijhkebiejjie staateåvtekem veeljie jih laavenjasse disse vadta guktie reeremem buektedh. Reerenassen staateministere Sveerjem stuvrie. Reerenassesne leah staateministere jih naa gellieh staateraeriejh, dah fiereguhte jijtjegen diedtebyjreskem utnieh.

Naemhtie reerenasse barka

Reerenasse Sveerjem stuvrie, jih vihkeles dennie sijnen barkoesne guktie maehdedh laakide skaepiedidh jeatjadehtedh, jih dam ektievuekiedimmiem tsevtsehdh. Reerenasse diedtem aaj åtna rijhkebiejjien åvteste jih dårjegem tjuaara rijhkebiejjieste utnedh guktie dam politijhkem buektedh.

Reerenasse rijhkem stuvrie, jih naemhtie reerenassen barkoe leah:

- laakeraeriem rijhkebeajjan vedtedh
- rijhkebiejjienånnoestimmiem darjodh
- diedtem beetnevierhtiem bijre åtna mah rijhkebiejjie nånnoestamme
- Sveerjem EU`esne vuesehtieh
- Jeatja staatigujmie latjhkodidh
- dam staaten barkoedimmiem stuvredh
- nånnoestidh ovmesie reeremem amhtsi bijre, gusnie eah naan jeatjah reereme diedtem åtna.

Dah jeatjadehteme raerieh mah reerenasse sājhta buektedh maam gāhtjoe, proposisjovnh, rijhebeajjan vedtedh guktie dejtie nånnoestidh. Reerenassen barkoe lea aaj raeriem staaten beetnevierhtide buektedh. Dah jeatjadehteme raerie mah reerenasse sājhta utnedh mah gāhtjoe proposisjovne, dejtie rijhkebeajjan vedtedh jih dan bijre nånnoestidh. Reerenassen barkoe lea aaj raeriem buektedh dan staaten beetnevierhtiej bijre.

Gosse reerenasse akte guhtjelassem nånnoestamme v.g. goh orre laakem jallh beetnevierhtiem, dihte lea reerenassen laavenjassen barkoe rijhkebiejjien nånnoestimmiem darjodh. Jis orre laake sjådta dellie ålmegh orre reaktah åadtjoeh jih vihkelemmes kanne dellie orre barkoelaavenjassh dan reerenassese sjådta mah diedtem dan gihtjemem bijre utnieh.

Ektiedimmie nånnoestimmie

Fiertene vāhkoen reerenassen tjāahkosne dellie reerenasse gaajhkh dah ektiedimmie reerenassen-aamhtsidie nånnoestieh.

Unnemes vijhte raeriejh tjuerieh meatan årrodh guktie reerenasse edtja maehdedh nånnoestidh. Reerenassenånnoestimmieh leah dan guhkies reaktie (byjjemes) minngemes sijjiej dennie nånnoestimmieprosesne. Gellie askh reerenasse

darpesjh dejnie sov nännoestimmibarkosne dennie barkijdaltesne. Muvhtene maahta akte aamhtse jienebi staateraeride ovmesie diedtebyjreskinie sjidtedh. Jis naemhtie dellie tjuara ektine dejnie baarkine gietedalledh. Gaajhkh dah staateraerieh tjuerieh siemes dan nännoestimmien bijre årrodh, eannan reerenassetjåhkose båetieh. Medtie 7000 reerenassenännoestimmie sjidtieh fierhten jaepien.

Naemhtie Reerenassekanslije barka

Reerenassekanslije lea byjjesfaamoe dihte goh reerenassen dåehkie jih reerenassen duetie dennie barkosne guktie Sveerjem stuvredh jih bueriedehtedh dam politijhkem. Dennie reerenassekanslijesne leah Staateraerijegietedalleme, deepartementh jih Reerenassensuerkie Reerenassekanslije bijre 4500 barkijh åtna, destie bijre 200 politijkejste buekteme barkijh.

Gosse reerenassemållsoe sjådta dellie tjuerieh dah saejjasadtjh mah politikijste veeljesovveme tjuerieh orriejdh, mohte dah saejjasadtjh mah dan ovpolitikeste veeljemistie båeteme, dah åadtjoeh aajmene årrodh dennie sijjen siijjesne. Staatereremengietedalleme stuvrie jih ektidimmine barka dennie reerenassekansliesne jih diedtem åtna bijre dam Sveerejen EU-politijhkem. Staaten åvhteke lea dennie Staatereremen gietedallemisnie. Dennie firhne deepartementen ståvroesne gååvnesjie akte jallh golme åvtekh, akte dejstie lea deepartementen åvhtege. Reeremesuerkien åvhtege lea reeremen åvhtege jih barkije aaj. Dah barkijh reerenassen viehkine sjidtieh guktie maadtoe jih raeriestimmie buektedh dej reerenassen ovmesse nännoestimmide, jih aaj guhtjilasside gietedalledh mah leah naasjovne jih internaasjovni jijhtjeburrie. Dah mah vihleles barkoejlaavenjassh leah reaktoelaakeprossese jih beetnevierhtieprossese. Dah barkij aaj barkieh guktie staatereremassem stuvredh daejtie mah sjiere deepartimenti nuelesne.

Barkoe dennie Europeski unionesne (EU) dohtedidh guktie dej deepartementigymie barkedh, jih gaajhkh dah barkij mah fierhne deepartementeste mah Sveerjen åvteste EU-n barkieh jih aaj gietedallieh dejtie guhtjelasside åvtelen dan EU-n tjåhakoe.

Sveerje bijre 100 ålkoelaantibarkij åtna. Ålkoelaantereremisnie leah mijjen aambassadöörh, saejjasadtjh deegasjovnh jih konsulath.

Ektine dej 400 honorärkonsulentine dah sjidtieh goh ålkolaantilihtsegh.

Reerenassekanslijen barkoeh

Åejvie dej fierhtene deepartementesne staateraerie leah, dam gåhtjoejbie ministere. Dennie deepartementesne maahta gellieh staateraerih gaavnesjidh badt barre akte deepartementeåvhtege. diedtem utnieh bijre dah sjiere aamtsilaavenjasside. Fierhtene staateraerije barkoedåehkiem destie politijhken veeljemes saejjasadtjh utnieh goh staatetjæliehtåjja, politikhemaahtoe jih pressetjæliehtåjja.

Barkoemaarhnandee departemente

Barkoemaarhnandee departementen diedtedajve: barkoejieleme politijhke, barkoemaarhnapolitijhke, integrasjovne politijhke, laejhtemeguhtjelassh, åålmegie reakta dennie naasjovnen daltesne, sveenske åålmegiektesne medborgarskap jih smaaretjertipolitijhke.

Beetnevierhtie departemente

Beetnevierhtiedee departementen diedtedajve leah: beetnevierhtiej politijhke, staaten beetnegh, skaehtiepolitijhke, beetnevierhtiemaarhnanguhtjelassh, spieleguhtjelassh, internasjonelle eeke daarjomes barkoe dej staatij eeki jih tjielten beetnegh jih laakeöornegen mietie.

Vaarjelimmiedee departemente

Vaarjelimmiedee departementen diedtedajve: Elliesvaarjelimmie, vaarjele-åelie jih byssvehtsbarkoe ovlahkoem dåastodh, byssvehts barkoe, internaasjonelle raeffivaarjelimmie barkedh åålmegireaktaj åvteste, jih jearsoevoetepolitijhken bievniesjiguhtjelassi bijre barkedh.

Infrastruktuvrede departemente

Infrastruktuvrede departementen diedte gyhtjelassh foeresjimmiej jih infrastruktuvren bijre, digitaliseereme jih it, påastegyhtjelassh jih energijegyhtjelassh.

Justitsijedee departemente

Justitsijedee departementen diedtedajve: maadtoelaakh jih laakeöornegen mietie bijre bysvehtsreakta, sivile- jih prossessereakta, reaktamoenehtse, migrasjovne- jih asyle-politijhke, aamhtse aarmoem bysvehtsen bijre jih jeatja bysvehtsaamhtsh, demokratijepolitijhke jih åesistimmieguhtjelassh.

Kultuvrede departemente

Kultuvrede departementen diedtedajve: kultuvre jih kultuvrebarkijen vuerpiem vaarjelidh, kultuvreaepie, meedija, filme jih saavrese.

Byjreskedee departemente

Byjreskedee departementen diedtedajvh: akte dilhkuveloes jielemebyjreske, dilhkuveloes barkoebyjreske, eatnemen vearelde, "klimat", saelhtie, tjaetsie, biologien gellie sårhts, eatnemesåajhtoe, byreskeulmiedåehkie, internasjonellen ektiedimmiebarkoe, sjådtoengievlie, aatomefaamoevaarjele jih deerjeldahkh, byjreskelaakesjidteme, byjresketeeknike byreskeektiedimmiebarkoe, jih byjreskefåårskerebarkoe.

Jielemedee departemente

Jielemedee departementen diedtedajvh: lihkesdajven sjidtedeminie, eenersjie, vuejeme jih infrastrukture, it jih påaste jih jielemeveasoe. Diedtedajvi jielemeveasoe desnie lea åesijstimmiebarkoe jih entreprenörebarkoe, gahtjemef aamoe jih aaj reaktie sjiehteles marhnah jih aaj daerpies fåårskerdimmie jih innovasjovne.

Sosialedepartemente

Sosialedepartementen diedtedajvh: jieleme- jih s  ajhto,   almegi s  ajhtoeh, maanaj reakta, deervasjimmietsagkese, voeresis  ajhto, sosiaalebarkoe, skiemtjetjierkeme, peensjovnh jih fuelhkij beetnevierhtieduedtie, staaten reereme,   roemesijjie, byggkeme jih jaehkie-samfunte

  hpehthimmiedepartemente

  hpehthimmien diedtedajvh: aarhsk  vla jih sk  vla, univessitete jih jyllesk  vla, f   skerdimmie, geervealmetji  hpehthimmie    koelaantine,    megi  hpehthimmie dej deervesjialmetjidie, sveenske  hpehthimmie   koelaantialmetjidie,    megi  hpetimmie, eatnemie-aatomebarkoe/rymdverksamhet) seamma vierhtegen mietie, Noerisidie-politijhke jih politikjke dan sivijle ektievuakan.

  koelaante departemente

  koelaantdepartementen diedtedajvh:   koelaante- jih tjierkestimmie-politijhke, lihkesdajve-  vthimmie jih d  ajregem bijre,   esiestimmiepolitijhke, viehkie dej sveenskide mah   koolaantesne,    megireakta jih intrenaasjovnen    megireakta, export-guerehthimmie bijre dah d  aroeaamhtsidie, internaasjovni ektiedimmiebarkoeh gaskoe dah laanth, jih lihkesdajvide jih aaj   sestimmiejbarkoe jih Svienskebueriehtehteme.

Departementesne aaj g   vnesji byjjesvoete   rganisasjovnh:

Staateraeringietedalleme

Staateraeringietedalleme laavenjassem   tna guktie ektiedimmie barkoem Reerenasseskansliesne stuvredh jih diedtem aaj utnedh bijre dam Svienske ektiedimmie politikhem. Dennie Staateraerie ektiedimmesne leah staateministeren jih EU-n ministerekaanslije.

Byjjesfaamoegoevtese

Byjjesfaamoegoevtese lea Reerenassekanslien ektiedimmie maelmie jih diedte bijre dam departementen reeremenbyjjesvoeten guhtjelassh. Dihte lea jeatjhligkie jih bueriehtehteme barkoe dennie reerenassekaansliesne goh reeremen beetnevierhtie, barkoe  ejvien guhtjelassh, maahtoedimmiejielemem, it-diedte, g  rjag  etieh, v  arhkoeh jih diarierh, jih aaj bievnesjimmie jih gaskestalleme.

Byjjesfaamoeh

Dan fierhtene departementen duedtiedajvesne leah naan gellie staati byjjesfaamoeh mah edtja sjehteles laakh buektedh guktie g  erede barkedh maam rijhkebiejjie jih reerenasse n  nnoestamme. Migrasjovnereereme jih skaehtiereereme leah naakene dejstie staaten byjjesfaamojde.

Fierhten jaepien reerenasse n  nnoeste dejtje byjjesfaamojde dam reeremprieviem bijre. Desnie tj  adtje magkeres ulmieh byjjesfaamoeh dan sov barkoesne edtja utnedh jih maan jijnje beetnegh daarpesje nuhtjedh.

Reerenasse gaajh stoerre nuepiem âtna jih byjjesfaamoen barkoem styvredh, mohte eah âadtjoeh naan aejkien buyjjesfaamoem stuvredh, guktie dam laakem sjehtelidh jallh aajne aamhtesem nânnoestidh.

Dah byjjesfaamoeh jijtjegen mietie nânnoestieh jih bievnesjidie dan deepartementese bieljelidh. Jijnjh jeatja laantine desnie staateraerije mij faamoem âtna, jih maahta dalleggh byjjesfaamoen juhtemes barkoem dâastoedidh. Ij Sveerjesne dagkri nuepieh. Dam gâhtjoeh nööjhkeme dam âvteke stâvrose.

Reerenassen duedtie lea âejviah (generaldirektöörh) dan byjjesfaamose buektedh. Daelie bijre 350 staatibyjjesfaamoeh gââvnesjeh.

Beetnevierhtieh prossese

Barkoe daejnie staaten beetnevierhtine lea guhkie prossese mij jaepien âvtelen aalka, eannan daaletje beetnevierhtiejaepie aalka. Goeven askesne prossese aalka guktie Beetnevierhtiedeepartemente dam prognosem reerenasse vuesiehtieh, bijre dam ektievuekien beetnegi övtiedimmiem. Njoektjen askesne reerenasse raeriem âtna guktie staatenbeetnevierhtide otnjegen mietie sjehtelidh. âejviebarkoeh bâetije jaepieh viedtene sjidtieh dej barkoe beetnevierhtie bijre gijreproposisjovnesne, voerhtjen askesne dellie dejtie rijhkebeajjan buektieh.

Gijren jih giesien nuelesne barkoe jââhta dennie deepartementesne jih reerenasse raeriem vadta dan staatebeetnevierhtiedassese dan bâetije jaapan, beetnevierhtieproposisjovne, rijhkebeajjan skiereden askese bâetieh.

Gosse rijhkebiejjie dam beetnevierhtieproposisjovnem gietedalleme, dellie dah deepartimenth dam öörnegeprieviem reeremassese buektie jih reeremside vedtieh.

Reerenasse nânnoestieh bijre dam öörnegeprieviem mah edtja reeremassese âvteli bâetedh eannan jaepie orrejie.

Laaketsegkieprossese

Sveerjen rijhkebiejjie dej orre laaki bijre nânnoestieh. Reerenasse juhtiedaeha dah jienebh laakeraeride.

Reerenasse bijre 200 proposisjovnh fierhten jaepien rijhkebeajjan vadta. Ovmessie proposisjovnh raeriestieh guktie orre- laaketsegkie edtja sjidtedh, mohte jeatjah raerieh maahta aaj jeatjadehteme laaken mietie sjidtedh.

Tjilkemh jih moenehtassh

Dah guhtjelassh mejgumie reerenasse barkeminie sjiere daejstie gervebe leah, ean dah jeatjebh. Gosse naemhtie dellie reerenasse maahta joekoen gueriehtâjja (akte almetje)jallh moenehtasse akte dâehkieh mesnie gellieh almetjh mah edtjeh dam guhtjelassem goerehtidh. Reerenasse dam laavenjasse buerkestie maam gâhtjoe / direktiv dan tjilkemassese jallh moenehtassa Dah bievnesjh mah sjidteme edtja byjjes jih jaksoes ârrodh.

Gosse reerenasse orre laakem edtja buektedh, dellie naemhtie maahta sjidtedh:

1. Staate akte tjilkemem buakta guktie guhtjelassem buerkiestidh. Akte moenehtasse jallh akte almetje laavenjassem ååadtje jih dam goeriehtidh am mejnie reerenasse edtja barkedh Dah laavenjassen barkoe sjidtieh dam maam gåhtjoe/ kommittedirektiv.
2. Gosse riejries dejnie tjilkemem, dellie gueriehtäjja jallh moenehtasse dam bievnesjem tjaelieh.
3. Dam bievnesjem reeremassese seedtieh, åårganisasjovnh, tjielhth jih jeatjide, dah åadtjoeh jiehtedh guktie dam lyjhkieh, dam gåhtjoe / remissvar. Jis eah jienebh dam guhtjelassem lyjhkieh, dellie ij mij destie sjidth, dellie tjuerieh jeatja åssjoelommem buektedh ean dam maam tjilkeme buekte.
4. Dam bievjesjem seedtieh Laakeraaran, mij goerehte dan juridiske vååjne sen mietie.
5. Reerenasse dan männgan raeriem tjaala, aktem propositasjovnem dan rijkhebeajjan.
6. Akte daejstie rijkhebiejjien lihtsegh åadtjoeh dan vååjnesen mietie ussje didh guktie dihte raerie sjiehteles lea, lihtsebarkoen åssjalommoeh.
7. Rijkhebiejjie gielem vaadta bijre dam propositasjovnem. Jis dam veeljeh dellie orre laake maahta sjidtedh dennie Sveerjen öörnegetjåanhkoesne / författningssamling SFS.

Naakene daejstie Svierjen laaketsegkemistie maahta Europeiska unionesne sjidtedh.

Såemies daejstie laakide mij EU`n sisnie, dejtie maahta Sveerje dalleggh nuhtjedh, eah rijkhebiejjie daarpush dam nånnoestidh.

Svienske ektievoetehammoeh

Deemokratijen loeves veeljemem öörnegen mietie

Sveerje lea akte deemokratije desnie lea parlamentariske stávroevuekie, dihte lea akte byjjes faamoehke dehtie almetjistie Dah laakh rijhkebiejeste sjidtieh jih desnie leah 349 saejjasadtjh mah fierhtene jaepien åålmegiestie veelejesovvemieh. Dan veeljemen männgan dellie rijhkebiejjien hæliejesålma raeriem vaadta guktie orre staateministerem veeljedh. Rijhkebiejjie staateåvtekem veeljeh jih laavnjassem disse vadta guktie orre reerenassem buektedh.

Sveerje lea dagkerie konstitutionelle monarkie desnie gånka Carl XVI Gustav staaten åejvie lea. Gångka byjjedimmes symboliske staateåjeviedeervesjh jih ceremoniella laavenjassh åtna.

Sveerjen siejhme veeljememisnie desnie bijre tjiitje milljon åålmegistie mah nuepiem utnieh jih meatan årrodh jih tsevtshed magkeres åålmegh mah edtjeh meatan årrodh dennie rijhkebiejjesne, laantedigkisne jih tjielhtine.

Datne tjuarah luhkie gaektsie jaepieh årrodh eannan åadtjoeh gielem vedtedh dej golme veeljemisnie.

Jeatja vuekie aaj gååvnesjie guktie tsevtshedh dam svienske politijhkem gosse gielem vedtedh. Naemhtie lea, dellie maahta veeljedh magkerekh partiesne sājhta årrodh jih vāåjnesem vedtedh dejtie moenesidide jih tjilkemen bievnesh, jih meatan årrodh dennie åålmegi-veeljemisnie.

Fierhtene vijhtede jaepien dellie veeljeme dan EU-parlamentese sjådta, daate aktede destie EU-n institutisjovnijste mij riektesveeljemen åtna. Gaajhks åålmegh mah EU-n lihtsegilaantesne leah, jih åålmegi-tjaalemisnie Sveerjesne tjåadtjoeh, dellie åadtjoeh Sveerjesne gielem vedtedh.

Dan svienske byjjesfaamoehammoe

Sveerje nasjonaale, regijovnaale, voenges daltesinie stuvrieh. Meatan desnie lea aaj europeiske daltese.

Nasjonaale daltese

Rijhkebiejjie mij faamoem åtna laakh buektedh, jih goh åvhteke åålmegi åvteste årrodh dennie naasjonelle daltesine. Reerenasse Sveerjem stuvrie guktie Rijhkebiejjien nånnoestimmie sjådta, jih barka aaj guktie orre jih jeatjadehteme laakh sjidtieh. Reerenasse viehkiem åadtjoeh dej baarkoejgumie, destie Reerenassekansliejeste jih dah moenehtassijstieh.

Regijovnaale daltese

Göökteluhkieakte 21 leenh Sveerjesne leah. Fierhtene leenesne staaten regijovnaale reereme jih leeneståvroe gååvnese. Staaten reeremisnie lea aaj jeatja

såemies barkoe dennie lihkes jih gietskebe daltesinie. Göökteluhkie 20 regijovnh gååvnesieh. Dihte jollebe nånnoestimmieåårgane lea regijovnen reereme.

Tjieltelaake regijovnen reeremen barkoem stuvrieh, mohte jijtjeraerie lea aaj desnie, dihte nånnoestimmie eejnegen tjieltesne, regijovnesne nånnoestimme, eah dah dan sektovren nuelesne leah.

Gietskebe daltese

Sveerje bijre 290 tjielhth åtna. Tjielhthe diedtem åtna dej jeenjemes ektievuekien barkoeh, mah gååvnesje desnie gusnie årroejibie. Dej viehkeles barkoeh leah, aarskåvla, skåvla, socialebarkoeh jih voeresisåjhtoeh. Dah reerems/politiker mah åålmegistie veeljesovveme, dah tjieltide stuvrieh. Dihte jyllebe nånnoestimmie åårgane lea tjieltemoenehtse. Tjieltelaake tjielten barkoem stuvrieh, mohte dennie gietskebe daltesne maahta aaj jijtjeraeriem utnedh.

Europeiske daltese

Svierjesne lea EU-n njoelkedassebarkoe jih meatan dennie prossesne gusnie ektiedimmie njoelkedassh jih nånnoestimmieh sjidtieh. Sveerjen reerenasse dennie Europeisken raerine jih Europeiske unionen raeresne aaj barka, dam gåhtjoe ministere raerie jallh raerie mah riektesen mietie barka dej bæetje ektiebarkoejgyjmie. Staateministere byjdedimmie diedtem aaj åtna bijre dah övtiedimmiem jih ektievuekiem destie Sveerjen EU-politijhkeste.

Sveerjen maadtoelaakh

Dah maadtoelaakh bijjelen dah jeatjebh laakide tjåådtje, jih ij naan jeatja laake åådtjoeh dam maadtoelaaki uvte tjåadtjodh. Ij gåeredh dam laakem geehpes jeatjadehtedh goh dah jeatjebh laakh. Dihte jeatjadehteme kriepeesje, rijhkebiejjie edtja seamma nånnoestimmiem göökte tjåahkoem utnedh. Gaskoe dam nånnoestimmiem tjuaara akte rijhkebiejjieveejeme årrodh.

Maadtoelaakh bijre dah ståvroen barkoeh, deemokratije, gunkies aerpiejih, jijtjegen-raeffie jih trygksovveme raeffie jih jeatja raeffie reaktoen mietie

- 1974 jaepien reeremehammoen maadtoeh lea dan svienske staaten barkoevuekien mietie guktie reerenasse edtja barkedh, magkeres maad toen raeffie jih reaktoen mietie dah åålmegh utnieh jih aaj guktie veeljeme dan rijhkebeajjan edtja årrodh.
- 1810 jaepien succesjioneöörnegen njoelkedassh guktie dam svienske byj jessijien aerpie, gieh edtja gångka jallh dröönege sjidtedh.
- 1949 jaepien trygksovvemeraeffieöörnegen sisvege leah nånnoestim mie bijre dam trygksovvemeraeffien jih reaktam utnedh jih vuartasjidh dah siejhme rååressjimmi tjaalegh.
- 1991 jaepien jiehtegen -raeffiemaadtoelaaken mietie diedtem utnedh bijre dam raadijove, tv, filme jih orre jeatjligkie meedije.

Åålmegi reaktah

Åålmegi reaktah eah åadtjoeh dejtie laejhtedh. Rijhkebiejjie, reerenasse jih abpe staate, lihkesdajvh jih tjielhth barkoeh gaajhk dah diedtem utnieh åålmegi reaktan

ávteste. Reerenassen guhkiesvååjnoen ulmie lea, tjirkestimmiem jih dæjmiesvoetem dej åålmegireaktaj bijre Sveerjesne utnieh.

Dah åålmegh reaktam jih åeliem utnieh dennje maadtoelaakesne, jeatja laakine jih örrneginie Sveerjesne Dan åelien nuelesne lea aaj Europeiske konvensjovne åålmegi reakta. jih dah maadtoen raeffie jih dah laake mij Sveerjesne sjidti destie jaepeste 1995. Gååvnesji aaj jeatjah internasjonovne latjkadimmie gaskoe dah staath mah åålmegi reaktam bijveridh.

Reerenasse barka guktie åålmegi reaktam buektedh jih faesiedidh, dihte åssjalommoe seamma sjidtieh dej naasjovnie politijhki-reeremidie jih gaajhke ålkoerijhkepolitijhkesne.

Seamma vierhtegh

Svierjesne gååvnesjie guhkie aerpievuekie gosse barkedh dej seammavierhtiguhtjelassi gujmie. Seammavierhtie naemhtie lea, nyjsenäjjah jih garmannäjjah seamma reaktam jih nuepiem jielemisnie utnieh, goh seamma vuerpiem utnieh barkoemaarhnesne, juekedimmie diedtem maanaj jih gåetien barkoe jih beetnevierhtie bijre utnieh.

Mohte läjhkan jeatligkie juekeme dan faamoj jih tsevtsiestimmie maahta ovmese ektievoetesne årroth.

Politijhkesne desnie leah sjiehteles juekedimmie gaskoe dah nyjjsenäjjan-garmanäjjan juekeds leah. Dennie rijhkebiejjesne bijre medtie 46 % nyjsenäjjuste jih garmanäjja bijre medtie 54%. Jeatja dajvesne goh maahtoedimmie, kultuvre, jijnjeb meedijh, svienske gārkhoesne jih jielemeveasosne, desnie nyjsenäjjah vaenemes leah, dej vihkeles barkojne. Dennie jielemeveasoen barkosne leah jijnjeb destie gaarmanäjjuste seamma guktie dah minngemes jaepine jeatjadehteme.

Åålmegiprinsipe

Åålmegiprinsipe naemhtie lea, byjjesfaamoe, rijhkebiejje jih dah nånnoestimmie tjielhth, suerkiej barkoeh nuepiem utnieh gaahpene årroth. Guktie vååjnoe jih barkoem geehtedh, prinsijpe lea siejhme åålmegi gietedallempaehperh dah edtja dennie maadtoelaakesne jih trygkeraeffien öörnegisnie tjåådtjodh.

Åålmegiprinsipe gaajhkide reaktam vadta jih åålmegipaehperide vuartasjidh. Dah åålmegipaehperh mah reerenassekanslijese bætieh jih jeatja reeremisside båteme jallh båtata, goh prievie, byjjes nånnoestimmie jih tjilkemh. Mujttotjállaga ja ávddåbargo e iemeláhkaj almulasj ássjetjállagin árvustaláduvá. Jus sihtá diehtet makkir ássjetjállaga gávnnuji fábmudagán jali dajt låhkåt de aktavuodav vålldá fábmudagájñ.

Åejvienoelkedassh leah gaajhkh åålmegipaehperh mah båteme edtja tjaeliehtidh dennie dåastome reeremassesne.

Myjhteme tjaalegh mah olkese båteme eah leah dah dagkeri siejhme gietedalleme. Sijhtede daejredh magkeres gietedalleme dennie byjjesfaamojne gååvnesjie jallh dejtje vuartasjidh dellie dam byjjesfaamoem bieljedidh.

Åålmegiprinsipe naemhtie leah, dah barkijh jih jeatja mah barkeminie dennie staaten tjielhtesne jih leenedigkesne gaskesadtemen dijregem utnieh. Naemhtie leah dah reaktoem utnieh jih sopesstalledh dan bijre mij lea tjeakoes, mohte sjiere laavenjassh goh meedijah, mohte ij gåeredh dejtie bussvehtidh, ij barkoeåejvie åadtjoeh daejredh gih dam laavenjasssem buekteme.

Saejjasadtjh

Vihkeles funksjovne leah diedtem utnedh byjjesöörnegen dajvesne gusnie saejjasadtjh leah, dihte vååjnoes gellie laanti bijre sjidteme.

Sveerje dagkeri byjjes saejjasadtjalmetjh utnieh.

Justitsie saejjasadtjh (JO) jallh rijhkebiejjien saejjasadtjh maam “gåhtjoe” byjjes lihtsegh, mestie rijhkebiejjeste veeljesovveme edtja reeremidie gueriehtidh guktie dah reeremhs daan laaken jih jeatja byjjestjaalegh sijden barkroegyjmie barkieh.

Justitsiekaanslere (JK) dan laavenjasse lea vååkesjidh dejtie reeremidie jih dööpmiestovlide, reerenassen ryögknemen åvteste barkedh bijre dah hassvehts mij maahta dennie dööpmistovlesne sjidtedhh, jih sjiehtesjidh dam irhkedimmiem staaten vööste, goh ååklagere dennie trygksovveme jih jiehtegeraeffien-ulmie jih aaj reerenassen juridiske raerije årrodh

Åesiestimmisaejjasadtjalmetje (KO) vaarjele dejtie darjoemes iedtjegeh, åvtelen dah darjoemes barkoe dennie dööpmestovline. KO-n åejvielaavenjasse lea giehtjedidh guktie dah darjoemesbarkoe maarhnalaakemn mietie dåeriedieh mååhtedimmevuerpielaakem, aamhtsitjirkestimmiem, distans jih gåetietjirkedimmielaakem.

Laejhtemesaejjasadtjh (DO) vuartasjidh guktie dam Laejhtemesaejjasadtjh laakem dåeriedidh.

Maanansaejjasadth (BO) maanaj jih noeri reaktam åvteste barka, guktie FN-n konvensjovnen iedtjege maanide sjidtieh.

Maana jih learohkesaejjasadtjh (BEO) laavenjasssem åtna jih maanaj jih learohki reaktam vaarjelidh dam maam skuvlelaake jeahta.

Staatem giehtjehtidh

Konstitutsjovnen lihtsegebarkoe, KU. Lea akte lihtsegebarkoe dennie rijhkebiejjesne mah staate raeriejidie guerehte guktie barkieh jih gietedallemem destie reerenassen aamhtside sjiedtieh. KU aamhtside gietedalla goh maadtoelaakh, rijhkebiejjeöörnegem jih aaj rijhkereevisorh jih dejtie aaj veeljie.

Rijhkereevisjovne lea akte byjjesfaamoe mah rijhkebiejjien nuelesne barka. Guerehte jih vuartasje guktie dah staate byjjesfaamoeh barkieh laavenasside jih åvteltelbodtie tjaalegi gujmie barkieh guktie ulmide jaksedh, naemhtie lea reerenasse jih jeatjah reerem dej sijden barkoejne eensilakan barkieh.

Såemies staaten byjjesfaamoe leah aaj giehtjedimmie byjjesfaamoe. Dej laavenjassh leah giehtjedidh dejtie barkojde. Staate goerehte jih dåjregem laantedeagkan lihkesdajvi jih tjielhti barkose vadta. Skuvleinspeksjovne lea akte dagkeristies mah skuvlide giehtjetjede guktie laakem jih njoelkiedassine barkieh.

Sveerje eatnemisnie

Sveerje jih EU

Destie voestes tsiengelen aske 1995 dellie Sveerje lihtsege dennie EU-esne sjidti dennie naasjovnen åålmegigielen mietie 1994 sjidti. Lihtseginie naemhtie lea, Sveerje lea meatan dennie EU-n barkoesne jih nuepiem åtna jih evtiedidh dah nånnoehstimmie mah eah gååvnesjh.

Sveerje ånnje åvtelbodte dam beerhteviertiem jih dam monetära unionem, EMU tjåådtje jih nuepiem aaj åtna barkedh bijre dam nånnoestimmien bijre mij fååtese.

Sveerje ånnje åvtelbodte dam beetnegevierhtie jih monitära unuionen EMU tjåådtje mah vuesehte guktie dah lihtsegilaanth euroen valutam ektievoetine utnieh. Golken aske 2003 dellie åålmegi gielevaadteme sjidtie jis Sveerje edtji dennie valutaunionesne meatan årrodh. Destie 55,9 prosentth veeljemistie sjidtieh, mah nööjhkieh.

Bijre 1200 sveenskh EU-esne barkieh. Såemies dejstie Leah Sveerjen saejjasadtjh mah svienskei iedtjegrh utnieh, moehte jeatjebh ovmesie barkoeh utnieh dennie EU-n barkoesne, Europeiske kommisjovnesne.

Sveerje jih FN

Sveerge FN-en lihtsege sjidtie, 1946, dan mingemes jaepien gosse åårganisasjovne sjidteme. Dan männgan iedtjege stoorre jih vihkeles barkoe dennie svienske ålkoerijhke politijhkesne sjidti.

Sveerjen reerenasse veakse däärjoem rijhkebiejjesne guktie reaktam utnedh dej vearelden stoorre veasoejigyhtjelassi bijre barkedh. Dihte laavenjasse stoorre kripesjem daarpesjh dennie FN-esne jih aaj lihke ektiedimmie barkoem dej jeatjebie lihkesdajvi åårganisjovni gujmie, eejnegi laantide jih dam sivile ektuviekij mah bijre jarkan eatemisnie.

Destie jaepeste 1960 lea Sveerje meatan orreme jienebi dejstie FN-nen raeffievaarjelimmie barkoejne. Jienebh dejstie 70 000 sveenskide FN- dienesjimj jaepine orreme, jih jienebh sveenskijste barkeme goh FN-n dijregh.

Sveerje stoorre barkoem FN-enen barkoedajvine utnieh. Laante lea gååvnesjamme daejnie tjarke barkijne jih dej viehkeles aamhtsiguhtjelassi bijre. Sealadimmiebusvehtsem laejhtedh. Maanaj reakta, aapartheidem jih tortyrkonvensjovnem laejhtedh, jih aaj dah dajvh goh nedrustning.byresken jih narkotika-laejhtemem. Sveerje eadtjohkelaakan dej guhtjelassie bijre barkeme. Sveerje akte dejstie stööremes dåejreg mah FN-en ovmessie åårgani dennie multilateralala övtiedimmie ektietiedimmibarkosne barkeme.

Noerhtilaantie ektiedimmiebarkoeh

Baarkoeventiekien ektiedimmie gaskoe dah noerhti laantidi mij baaarasommes jih viejries lihkesdajvi ektiedimmie barkoe vearaldisnie orreme. Dihte politijhken ektiedimmiebarkosne lea vierhtedimmie jih aaj sijthemem guktie dam jaksedh guktie dynamiske övtiedimmie jih Noerhten maahtoedimmie jih gaajtjedimmiefaamoem bäjjoehtidh.

Noerhti raerieh

Noerhte raerie jaepien 1952 sjidti, desnie leah 87 raerielihstsegh, destie

Danmarkijste, Säämijste, Islaantejste, Nöörjeste, Färöijste, Kruanalaantijste, jih Ålantijste. Dah lihtsegh dej laanti parlamentine tjaahkan jih parlamenteste veeljesovvi. Ij rikte veeljeme gåerede dan Noerhte raaran buektedh

Noerhti reeremsraerieh

Noerhti reeremsh raerie jaepien 1971 sjidti, dihte lea noerhti reerenassi ektiedimmieårgane. Reeremsh ij goh barre akte, jienebh reeremsh leah. Jienebh dejstie aamhtsereeremistie barre göökten aejkien tjåangkanieh. Moehnte läjkan dah jeatja ålkoerijhken jih

Vaarjelimmie reeremsh mah bäjngolistie dam Noerhte- reeremshraeriem tjåådtje, dah maehtieh aaj dejtie noerhti reeremidieh gaavnesjidh.

Bievnish Sveerjen bëjre

Åejviestaare: Stuehkie / Stockholm

Åålmege: Medtie 10 millijovnh årrojh

Medtiejeleme: ålma medtie 81 jaepieh, nyjsenæjja medtie 84 jaepieh

Gielh: Sveerjen giele. Jååhkesjamme nasjonaale unnebelåhkoegielh: sæevmiengiele, saemiengielh, meänkieli, romani chib, jiddisch

Staatvuekie: konstitusjonelle monarkije, parlamentaarijen demokratije

Parlameente: åålmegeveeljeme aktekammarerijhkebiejje gusnie 349 lihtsegh. Dejstie 46,1 proseenth nyjsenæjjah jih 53,9 proseenth ålmah (2018)

Dajve: 450 000 km², gåalmeden stööremes laante jillie Europesne

Valuta: Kråvnah (SEK)

Vielie bëivnish:

www.regeringen.se (svenska) www.government.se (engelska) www.sweden.se

Vielie statistihke:

www.scb.se

Gaskese

Teelefovne

Reerenassen växele lea:: +46 8 405 10 00

Påaste

Gaajhkh departementth: 103 33 Stuehkie

E-påaste

Vuartesjh www.regeringen.se

